

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 253/2025-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Jakubom Magdom, advokátom, Požiarnická 21, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 8Co/1/2024-216 z 30. januára 2025 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. apríla 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom krajského súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého rozsudku vyplýva, že sťažovateľka sa v konaní vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. SK-6C/19/2021 domáhala od žalovaných vydania bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností (bytu, nebytového priestoru, účelovej komunikácie, zelene vrátane parkovacích miest) postavených na pozemkoch vo vlastníctve sťažovateľky. Okresný súd rozsudkom č. k. SK-6C/19/2021-160 z 21. septembra 2023 žalobu sťažovateľky zamietol z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie na strane žalovaných, keď sťažovateľka v žalobe neoznačila všetkých nerozlučných spoločníkov. Zároveň dospel k záveru, že žaloba je nedôvodná, pretože žalovaní dotknuté pozemky neužívajú bez právneho dôvodu, ale z titulu zákonného vecného bremena podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vlastníctve bytov“).

3. Sťažovateľka podala proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie, dôvodiac, že pozemok parcely C KN č. 3111/11 nie je príľahlým pozemkom, preto k nemu nemohlo vzniknúť zákonné vecné bremeno. O podanom odvolaní rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny. V odôvodnení poukázal na ďalšie konania vedené okresným súdom, v ktorých sťažovateľka z rovnakých dôvodov žalovala aj iných vlastníkov bytov a nebytových priestorov nachádzajúcich sa v predmetnom bytovom dome a v ktorých okresný súd žalobu zamietol s odôvodnením, že sťažovateľke nesvedčí aktívna vecná legitimácia na uplatnenie nároku z dôvodu, že žalovaní neužívajú nehnuteľnosti sťažovateľky bezdôvodne, ale z dôvodu existencie zákonného vecného bremena k pozemku parcely č. 3111/25, ako aj k pozemku parcely č. 3111/11, pričom táto parcela bola právne posúdená ako príľahlý pozemok podľa § 23 ods. 1 v spojení s § 2 ods. 6 zákona o vlastníctve bytov. Rozhodnutia okresného súdu boli sťažovateľkou taktiež napadnuté odvolaním, o ktorom odvolací súd rozhodol tak, že rozhodnutia súdu prvej inštancie potvrdil. Poukazujúc na princíp právnej istoty, krajský súd uviedol, že nemá dôvod sa odchýliť od právneho posúdenia nároku sťažovateľky už skôr posúdeného odvolacím súdom v obdobných veciach. Konštatoval, že súd prvej inštancie sa vysporiadal s otázkou príľahlého pozemku, pričom jeho závery považuje za správne a právne udržateľné a v celom rozsahu na ne odkazuje. Zopakoval, že zo zisteného skutkového stavu nepochybne vyplynulo, že pozemok C KN č. 3111/25 je zastavaný bytovým domom a vo vzťahu k tomuto pozemku je aj zapísané v katastri nehnuteľností zákonné vecné bremeno v prospech vlastníkov stavby podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov. Ďalej konštatoval, že nebolo sporným, že pozemok C KN č. 3111/11 obklopuje po celom obvode stavbu bytového domu so súpisným č. 1560 postaveného na parcele C KN č. 3111/25 a jedine cez tento pozemok je zabezpečený vstup do bytového domu, ako aj prístup k jednotlivým garážam umiestneným v bytovom dome, pričom jedine prechodom, resp. prejazdom cez pozemok vo výlučnom vlastníctve sťažovateľky majú žalovaní (resp. ich právni predchodcovia) možnosť dostať sa k verejnej miestnej komunikácii. Vychádzajúc z tohto skutkového stavu, ktorý svedčí o neoddeliteľnej funkčnej spojitosti tohto pozemku s bytovým domom, preto aj podľa odvolacieho súdu bolo dôvodné považovať parcelu C KN č. 3111/11 za príľahlý pozemok. Dodal, že sťažovateľka v konaní nepreukázala, že časť pozemku využívaná spoluvlastníkmi na prístup k bytovému domu je využívaná aj inými osobami, a teda že by neslúžila výlučne vlastníkom bytov v bytovom dome, pričom samotná absencia oplotenia tohto pozemku neznamena s prihliadnutím na účel, ktorý sporný pozemok vo vzťahu k stavbe bytového domu primárne plní (prístup k šiestim samostatným garážam a vstupu do domu), že by nemohlo ísť o príľahlý pozemok. Podľa názoru odvolacieho súdu na klasifikácii sporného pozemku C KN č. 3111/11 ako príľahlého pozemku nič nemení ani fakt, že sa na prístup k bytovému domu nevyužíva pozemok ako celok, ale len jeho časť bezprostredne priliehajúca k bytovému domu. Keďže súd prvej inštancie správne posúdil parcelu C KN č. 3111/11 ako pozemok príľahlý k bytovému domu, považoval za právne udržateľný aj nadväzujúci právny záver o existencii zákonného vecného bremena vo vzťahu k tomuto pozemku, a to v zmysle už citovaného § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov s prihliadnutím na znenie § 23 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov. Konštatoval tak nedostatok aktívnej vecnej legitimácie sťažovateľky ako žalobkyne, čo má svoju oporu aj v judikáte Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R 73/2016, na ktorý správne poukázal aj súd prvej inštancie a v tomto ohľade odvolací súd na jeho odôvodnenie v celom rozsahu odkázal. Krajský súd teda považoval námietky sťažovateľky týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia právneho režimu sporných pozemkov súdom prvej inštancie

za nedôvodné. Vo vzťahu k námietke týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia pasívnej vecnej legitímácie žalovaných odvolací súd ozrejml, že charakter procesného spoločenstva je determinovaný charakterom predmetu konania, teda hmotnoprávnou úpravou, pričom o nerozlučné spoločenstvo ide len vtedy, ak povaha predmetu sporu neumožňuje, aby ten bol prejednaný a rozhodnutý samostatne proti každému zo spoločníkov. V súdenom prípade krajský súd dospel k záveru, že sťažovateľkou vymedzený hmotnoprávny nárok nezakladá nerozlučné spoločenstvo v zmysle § 77 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) pre všetkých vlastníkov bytov a nebytových priestorov bytového domu, avšak tento záver s ohľadom na absenciu aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľky nemal žiaden dopad na konštatovanie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie.

II. Argumentácia sťažovateľky

4. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Krajský súd porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu tým, že napriek tomu, že sa nestotožnil s právnym posúdením (ne)dostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaných, pre ktorý bola žaloba zamietnutá, nezrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a nevrátil vec na ďalšie konanie a rozhodnutie, ale rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne.

b) Skutkové a právne závery konajúcich súdov, predovšetkým právny názor, v zmysle ktorého je parcela C KN č. 3111/11 nevyhnutné považovať za príľahlý pozemok patriaci k bytovému domu, sú svojvoľné a arbitrárne. S poukazom na výmeru sporného pozemku (3617 m²) nie je podľa sťažovateľky objektívne možné, aby bol v celom rozsahu považovaný za príľahlý pozemok. Sťažovateľka je toho názoru, že krajský súd a súd prvej inštancie bez zistenia rozsahu užívania sporného pozemku žalovanými konštatovali právnú povahu sporného pozemku. Okresný súd a krajský súd neustálili skutkové okolnosti prejednávanej veci, pričom skutkové tvrdenia strán sporu boli sporné a pre rozhodnutie sporu podstatné.

c) Závery obsiahnuté v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/49/2014 zo 14. apríla 2016 uverejnenom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2016 ako judikát R 73/2016, na ktoré poukázal okresný súd vo svojom rozsudku vo vzťahu k právnemu posúdeniu užívania parcely C KN č. 3111/25 z titulu zákonného vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov, sú v rozpore s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu. Nútené obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov v tomto prípade nespĺňa podmienky vymedzené ústavou na nútené obmedzenie vlastníckeho práva, keď k aplikácii § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov dochádza v rozpore s podmienkou nevyhnutnej miery zásahu. K obmedzeniu vlastníckeho práva sťažovateľky zriadením vecného bremena došlo priamo zákonom, a nie na základe zákona, o obmedzení sa nepredpokladá vedenie žiadneho konania, resp. o ňom nerozhoduje žiadny orgán.

d) Je nespravodlivé, aby sťažovateľke nemala patriť žiadna náhrada za znehodnotenie jej vlastníckeho práva k pozemku C KN parcely č. 3111/25, ktorý je zastavaný bytovým domom žalovaných, a domáha sa poskytnutia súdnej ochrany jej vlastníckemu právu. Vlastníci pozemkov zaťažených vecným bremenom zriadeným na základe dotknutého ustanovenia sú obmedzení

aj na svojom základnom práve v zmysle čl. 20 ods. 1 ústavy, keďže im ostáva iba tzv. holé vlastníctvo bez primeranej náhrady.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie základného práva vlastníť majetok a práva na pokojné užívanie majetku (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) potvrdzujúcim rozsudkom krajského súdu.

6. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľky poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porovnaj I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04).

7. Ústavný súd pripomína, že súčasťou jeho ustálenej judikatúry je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu, a preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni svojich právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 CSP). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

8. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom

porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti; uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/155/2017 z 25. októbra 2017).

11. Podľa § 422 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada.

12. Podľa argumentácie sťažovateľky predmetom sporu bolo peňažné plnenie neprevyšujúce desaťnásobok minimálnej mzdy, z čoho vzhľadom na znenie § 422 ods. 1 písm. a) CSP vyvodzovala záver o neprípustnosti dovolania pre nesprávne posúdenie veci podľa § 421 CSP bez špecifikácie konkrétneho dôvodu v zmysle tohto ustanovenia.

13. Z citovaného § 422 ods. 1 CSP vyplýva, že tzv. majetkový cenzus predstavuje obmedzenie prípustnosti dovolania na výšku sumy, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu, len pre právne posúdenie (dôvody uvedené v § 421 ods. 1 CSP).

14. Z obsahu ústavnej sťažnosti (bod 4 tohto uznesenia) je ale zrejmé, že sťažovateľka napadnutému rozhodnutiu vyčíta nesprávny procesný postup, keď krajský súd napriek tomu, že sa nestotožnil s právnym posúdením (ne)dostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaných, pre ktorý bola žaloba zamietnutá, nezrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a nevrátil vec na ďalšie konanie a rozhodnutie, ako aj nedostatočné zistenie skutkového stavu veci, arbitrárnosť prijatých skutkových a právnych záverov a nesprávne a nespravodlivé právne posúdenie veci, čím podľa sťažovateľky bolo porušené jej právo na spravodlivý proces. Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že ak konanie podľa sťažovateľky nevykazovalo znaky zákonnosti a spravodlivosti, mohla sa ochrany svojich práv pre ňou namietané procesné pochybenia dosahujúce intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces domôcť prostredníctvom dovolania podaného podľa § 420 písm. f) CSP, ktoré aj v prípade bagateľných sporov je prípustné (napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/210/2020 z 23. marca 2022).

15. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie totiž nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. V tomto prípade neprichádza do úvahy ani aplikácia § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde (ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa), a to z dôvodu, že sťažovateľka relevantnú argumentáciu o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré právny prostriedok v podobe dovolania z dôvodu vady zmätočnosti nevyčerpala, ústavnému súdu nepredložila.

16. Ústavný súd ešte dodáva, že v prípadoch uplatnenia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku, následne však odmietnutého dovolacím súdom pre neprípustnosť je lehota na podanie

ústavnej sťažnosti v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (m. m. III. ÚS 674/2014, pozri aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54). Tento princíp sa napokon premietol i do § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde. Podanie dovolania by tak sťažovateľku nevystavilo riziku zmeškania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu v prípade, ak by bolo jej dovolanie odmietnuté ako procesne neprípustné, a preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť ako neprípustnú odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. apríla 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu